

Comuna Hălchiu

(germ. Heldsdorf; magh. Hőltövény)

Comuna Hălchiu se află în partea de nord a Țării Bârsei, într-o depresiune cu teren arabil de cea mai bună calitate. Satul și terenurile agricole sunt expuse vânturilor din toate direcțiile, fiind zona cea mai rece din Țara Bârsei, neprielnică pentru pomi fructiferi.

Despre întemeierea comunei nu se știe aproape nimic. Potrivit legendelor satul a fost întemeiat între anii 1225 (după plecarea cavalerilor teutoni) și 1241 (prima năvălire a hoardelor mongole) de către cavalerul Fulkun, al cărui bust se găsește pe blazonul sau stema comunei.

Centrul comunei văzut din turnul bisericii

Acest cavaler a rămas fidel regelui. O altă legendă spune că comuna ar fi fost întemeiată ca localitate secundară între Codlea și Feldioara, altarul din față fiind așezat pe piatra de hotar dintre cele două comune. Prima atestare documentară datează din anul 1377.

După Ghimbav, Hălchiul este a doua comună din Țara Bârsei, pe al cărui hotar nu există păduri. Din acest motiv procurarea lemnului de foc și pentru construcții era dificilă. Creșterea populației, ca urmare a creșterii natalității, după epidemiile de ciumă din secolul XVII precum și imigrarea din alte regiuni, au făcut ca terenul arabil și pășunile să nu mai fie suficiente. Din acest motiv, locuitorii Hălchiului au fost obligați să găsească surse secundare de câștig. Una dintre aceste ocupații secundare a fost transportul de mărfuri pentru comercianții brașoveni pe distanțe lungi: la Viena, Leipzig, Lvov (Lemberg) iar spre est până la

Constantinopol. Cu toate acestea ocupația de bază a hălchienilor a fost în trecut agricultura și în special după construcția fabricii de zahăr de la Bod din anul 1889, creșterea animalelor.

Cu toate că au fost deschiși modernizărilor, au existat perioade în care hălchienii nu au interpretat suficient de bine perspectivele timpului. Astfel când s-a construit calea ferată Brașov-Sighișoara(1868–1873), strămoșii noștri, nu au cedat teren agricol, nepermițând astfel legarea comunei la aceasta. Calea ferată s-a construit totuși, căruțașii din Hălchiu pierzând astfel concurența cu mașina de aburi.

În 1909 Hălchiul era după Codlea, a doua comună din Țara Bârsei complet electrificată, având hidrocentrală proprie. După al doilea război mondial, Hălchiu a avut singura echipă de handbal masculin, provenită din rândul agricultorilor, care a jucat în prima divizie a României.

În perioada comunistă ocupația locuitorilor s-a schimbat, mulți făcând navetă spre întreprinderile industriale din Brașov. Astăzi Hălchiu este o comună prosperă, foarte bine gospodărită.

Biserica evanghelică

Biserica evanghelică din Hălchiu este relativ nou construită, în anul 1807. Prima biserică datează din sec. al 14-lea, dar s-a prăbușit la marele cutremur din 26. octombrie 1802, rămânând doar amvonul cu prețiosul altar și turnul cu portalul vestic. Hălchienii au trecut imediat la reconstrucție, mărirind-o cu câte doi stânjeni în fiecare parte laterală. În 1807 a fost din nou sfințită și în 1814 datoriile au fost achitate.

La Hălchiu s-a aflat singura biserică-cetate cu bastion pătrat și cu patru turnuri, câte unul în fiecare colț. De aici pornește și denumirea dată vecinătăților Hălchiului: cvartale

(pătrimi), iar fiecare cvartal trebuia să apere câte o latură a zidului și câte un turn, respectiv să le întrețină pe timp de pace.

Această cetate a fost demolată în 1894, construindu-se în locul ei școala spre nord și sala festivă în sud-est. Cetatea bisericii din Hălchiu a fost ultima dintre cetățile din Transilvania care a primit aprobarea pentru demolare.

În pronaos sunt expuse câteva desene reprezentând fortificațiile bisericii-cetate din 1727 și înaintea demolării în 1894. Cele două machete în scară 1:250 reprezintă de asemenea fortificațiile din acele perioade. În 1910 biserica a

Biserica fortificată în anul 1727
Desen de Andream Altomonte

fost electrificată, iar din anul 1912 bradul de crăciun din biserică este iluminat electric.

Resturile fortificațiilor înainte de demolare 1895
Macheta sc: 1:250 lucrat de Heinrich Lukesch

Altarul

Biserica are cel mai mare altar poliptic (cu panouri rabatabile) din sud-estul Europei, având o lățime de 7,7 m și o înălțime de 8,8 m. Panourile sunt pictate pe ambele părți. Acest tip de altar a apărut în vestul Europei când s-au montat ferestre în biserici, reducându-se astfel suprafețele pentru picturi. Altarul

Interiorul bisericii spre est

a fost realizat în epoca catolică puțin înainte de trecerea la luteranism, cam prin 1525-1530, autorul fiind necunoscut.

Masa (soclul) altarului are următoarele dimensiuni : 1,45 m înălțime, 3,5 m lățime și 1m adâncime. În predela de deasupra mesei, sunt cinci nișe cu sfinții, de la stânga la dreapta: Sf. Petru, Moise cu tablele legii, Avram jertfindu-l pe Isaac, Aron, Sf. Pavel.

Când altarul este deschis (perioada festivă) se pot vedea statuetele în mărime naturală, în centru e Isus Hristos, înconjurat de cei patru evangheliști: Matei, Marcu, Luca și Ioan. Pe laterale sunt reprezentate patru scene biblice; Stânga sus reprezintă crucificarea Sf. Andrei. Se observă crucea sub formă de x, de aici provine avertizarea cu crucea Sf. Andrei de la trecerile la nivel cu calea ferată. În epoca catolică biserica purta hramul Sf. Andrei.

În imaginea din stânga jos: Sf. Andrei salvează un episcop de ispită. Dreapta sus arată crucificarea Sf. Apostol Petru și jos executarea Sf. Apostol Iacob.

Când altarul este închis (perioada de post) putem vedea opt tablouri (1,86x1,66 m) care reprezintă sus de la stânga:

Altarul deschis (perioada festivă)

Isus în grădina Ghetsimani; Sărutul lui Iuda (trădarea) cu arestarea; interogatorul lui Isus și biciuirea lui Isus.

Jos de la stânga: Încoronarea lui Isus cu spini; „Iată omul” sau Isus cu Pilatus; Purtarea crucii și Răstignirea.

Altarul a fost recondiționat în anul 1977 de către cunoscuta restauratoare Gisela Richter.

Până prin 1900 pe spatele altarului a fost vizibilă o inscripție cu cretă care afirma că Mihai Vaida (adică Mihai Viteazul) în 28 octombrie 1599 a luat cu asalt de șase ori biserica fortificată, fără însă să o poată cuceri.

Panourile altarului închis (perioada de post)

Orga

Prima orgă, atestată documentar, datează din anul 1709 și a fost creată de către Johann Prause din Silezia. În anul 1785 orga a fost înlocuită cu altă orgă, care a fost distrusă în timpul cutremurului din 1802. Abia în anul 1808 a fost achiziționată o orgă nouă construită de către Johann Thoiss din Râșnov, care a folosit și piese recuperate de la vechea orgă. În anul 1939, în urma unei reparații capitale s-a trecut și la acționarea electrică cu ventilator.

Urma unei inițiative a hălchienilor de pretutindeni, în anul 2007 orga a fost demontată integral și restaurată de către Fundația Elvețiană de orgi și tâmplărie specială din Hărman. Orga restaurată, în combinație cu acustica deosebită a bisericii, este foarte apreciată de specialiști. Cunoscutul organist Dr. Steffen Schlandt face înregistrările audio în această biserică.

Clopotele și ceasul din turn

În turnul bisericii ev. din Hălchiu se află cel mai vechi clopot din Țara Bârsei, datând din anul 1434. Celelalte trei clopote, tot din bronz, au fost confiscate în timpul Primului Război Mondial în scopuri militare. În 1923 enoriașii au cumpărat clopote noi din oțel sonor care se află și astăzi în turn. Ceasul din turn datează din anul 1900. Din 1982 atât clopotele cât și ceasul sunt acționate electric. Mecanismele de acționare au fost donate de Asociația Hălchienilor din Germania.

© by Förderverein Heldsdorf e.V. Oberursel
Autor: Karl-Heinz Brenndörfer